

Evoluția contului curent în perioada 2000-2004 în noile state membre

În funcție de politicile macroeconomice ale fiecărei țări, dar și a acțiunii unor factori externi, contul curent, ca indicator sintetic, a avut evoluții distincte în noile țări membre.

Deficitul contului curent apare ca urmare a creării unui excedent al absorbției interne (cererea internă) în raport cu oferta națională. De asemenea, deficitul de cont curent reflectă în formă cumulativă deficitul sectorului guvernamental (deficitul bugetului consolidat) și al sectorului privat, fiind o modalitate de acoperire a necesarului de finanțare. Fiecare dintre acestea reprezintă diferența dintre economiile și investițiile din sectorul respectiv.

Evoluția contului curent în noile țări membre relevă următoarele caracteristici:

- deficitul de cont curent prezintă în 2004 valori ridicate, în creștere la majoritatea noilor țări membre;
- deteriorarea sustenabilității contului curent ca urmare a investițiilor străine directe mai reduse;
- majorarea deficitului balanței veniturilor ca urmare a repatrierii veniturilor din investiții;
- ponderea datoriei externe în PIB se situează la nivele ridicate, oscilând între cca. 35% și 70%;
- balanța serviciilor prezintă un excedent cu tendință de diminuare.

Ponderea contului curent în PIB

- % -

	2000	2001	2002	2003	2004
Cehia	-4,9	-5,4	-5,6	-6,3	-5,2
Estonia	-5,5	-5,6	-10,2	-12,0	-12,7
Letonia	-4,6	-7,6	-6,7	-8,2	-12,6
Lituania	-5,8	-4,9	-5,3	-6,9	-8,0
Ungaria	-8,5	-6,1	-7,1	-8,7	-8,8
Polonia	-6,0	-2,9	-2,6	-2,2	-4,2
Slovenia	-2,8	0,2	1,5	-0,3	-2,0
Slovacia	-2,5	-7,4	-7,3	-0,5	-3,4

În analiză s-au avut în vedere atât evoluția balanței contului curent, cât și influențele balanțelor componente asupra acesteia în Republica Cehă, Polonia și Ungaria

Republica Cehă

Ponderea în PIB a deficitului de cont curent a crescut, de la 4,9% în anul 2000 la 6,3% în 2003 în timp ce în anul 2004 acesta s-a diminuat până la 5,2%.

Datele privind capitolele de cont curent sunt disponibile doar pentru anii 2000-2003. În perioada analizată, cea mai mare influență asupra contului curent a exercitat-o deficitul balanței comerciale (bunuri). Astfel dacă în anul 2000 deficitul comercial depășea cu 15% deficitul de cont curent în anul 2003 acesta a ajuns să reprezinte doar 44,3%.

Deficitul comercial se diminuează de la 3100 mil.dolari în anul 2000 la 2500 mil.dolari în 2003 (-19%).

În timp ce deficitul comercial cunoaște o reducere a participării la constituirea soldului contului curent, deficitul balanței veniturilor își mărește contribuția continuu și consistent. Astfel, dacă deficitul de cont curent s-a majorat de 2,1 ori în 2003 față de 2000, cel al veniturilor s-a mărit de 3 ori în aceeași perioadă. Ponderea acestuia a crescut de la 51% la 74%, datorită fluxurilor de ieșire care au înregistrat o majorare mai accentuată față de cele de intrare (2 ori, față 1,4 ori). Se remarcă faptul că deficitul balanței veniturilor l-a devansat cu mult pe cel comercial.

- mil. UDS -

	2000	2001	2002	2003
Cont curent	-2690	-3272	-4264	-5663
Bunuri				
Export	29019	33404	38480	48736
Import	32114	36482	40720	51242
Sold	-3095	-3078	-2240	-2506
Servicii				
Credit	6839	7092	7083	7789
Debit	5436	5567	6439	7320
Sold	1403	1525	644	469
Venituri				
Credit	1952	2233	2052	2643
Debit	3323	4422	5632	6809
Sold	-1371	-2189	-3580	-4166
Transferuri				
Credit	948	959	1465	1655
Debit	575	489	553	1115
Sold	373	470	912	540

Deficitul cumulat al balanțelor de bunuri și venituri, mai mare decât soldul contului curent cu 66 % în anul 2000 și cu 18% în 2003, a fost compensat de surplusurile balanței serviciilor și transferurilor curente.

Pe întreaga perioadă balanța serviciilor a înregistrat un excedent, însă începând cu anul 2002 a manifestat o tendință de diminuare a acestuia datorită creșterii mai puternice a plăților de servicii.

Contribuția balanței transferurilor curente la acoperirea deficitului de cont curent s-a diminuat de la 21,4% în anul 2002 la 10% în anul 2003, ca urmare a majorării substanțiale a fluxurilor de ieșire.

Finanțarea deficitului contului curent s-a asigurat integral **din investițiile străine directe** în anii 2000-2002 și parțial în anii 2003-2004.

- ponderi în PIB -

	2000	2001	2002	2003	2004
Deficitul contului curent	-4,9	-5,4	-5,6	-6,3	-5,2
Investițiile străine directe	8,9	9,0	11,2	2,1	3,7
Datoria externă brută	38,0	35,0	33,7	35,1	36,8
Deficitul bugetului consolidat	-3,7	-5,9	-6,8	-11,7	-3,0
Sector privat	-1,2	0,5	1,2	5,4	-2,2

În perioada 2001-2003 sectorul guvernamental a influențat puternic negativ deficitul de cont curent, sectorul privat având în acești ani un excedent de venituri.

Evoluția ponderii în PIB a datoriei externe brute s-a situat la un nivel ridicat cuprins între 33,7% și 38% datorită capacității reduse de finanțare a soldului contului curent de către ISD.

Polonia

În Polonia **deficitul de cont curent** a cunoscut o permanentă reducere. Astfel, în anul 2004 deficitul de cont curent a reprezentat doar 36% din nivelul anului 2000. Reducerea s-a reflectat în ponderea deficitului de cont curent în PIB, care a scăzut de la 6% în anul 2000 la 4,2% în 2004.

Deficitul comercial a influențat semnificativ evoluția contului curent. Acesta a marcat o contracție de 45,4% în intervalul analizat. Cauza principală a diminuării deficitului comercial a constituit-o creșterea de 2,3 ori a exporturilor

și numai de 1,8 ori a importurilor. Probabil performanța comerțului exterior se datorează unui proces avansat de restructurare a economiei naționale, care a permis adaptarea corectă a producției naționale la cerințele pieței interne și externe.

- mil. USD -

	2000	2001	2002	2003	2004
Cont curent	-9981	-5375	-5011	-4605	-3585
Bunuri					
Export	35902	41663	46742	61007	81596
Import	48209	49324	53991	66732	87180
Sold	-12307	-7661	-7249	-5725	-5584
Servicii					
Credit	10398	9753	10035	11174	13364
Debit	8993	8966	9186	10647	12471
Sold	1405	787	849	527	893
Venituri					
Credit	2250	2625	1948	2108	2113
Debit	3709	4015	3837	5745	6669
Sold	-1459	-1390	-1889	-3637	-4556
Transferuri					
Credit	3008	3737	4181	5310	8276
Debit	628	848	903	1080	2614
Sold	2380	2889	3278	4230	5662

Deficitul de cont curent al Poloniei a fost puternic influențat de deficitul **balanței veniturilor**, care mai ales în ultimii doi ani, a înregistrat creșteri mari. În anul 2004 deficitul veniturilor s-a majorat de 3,1 ori, comparativ cu anul 2000, depășind cu 27% nivelul deficitului de cont curent. Evoluția puternic negativă a balanței veniturilor a fost influențată de creșterea intensă a plăților. Fenomenul, probabil, poate fi explicat prin maturizarea investițiilor străine anterioare, trecerea pe profit și, drept consecință, repatrierea acestora, precum și a dobânzilor aferente investițiilor de capital.

Deficitul balanței comerciale și cel al veniturilor a influențat negativ balanța de cont curent, împreună depășind deficitul acestuia cu circa 180% în 2004, în creștere față de anul 2000, când se situau peste deficitul contului curent doar cu 38%.

Efectul negativ al celor două balanțe a fost atenuat de evoluția pozitivă a balanței serviciilor și a transferurilor curente.

Balanța serviciilor, pe întreaga perioadă a avut o contribuție pozitivă, cu variații pe ani, situându-se totuși pe un trend descrescător de la 1,4 mld.dolari în 2000 la 0,9 mld.dolari în 2004.

Cea mai mare influență compensatorie, mai ales în ultimii ani, a avut-o excedentul **balanței transferurilor curente**, care în perioada analizată, s-a majorat de 2,4 ori. În anul 2004 soldul pozitiv al transferurilor curente a acoperit integral deficitul comercial. Fluxurile balanței transferurilor curente arată o creștere permanentă a intrărilor din străinătate de 2,8 ori în anul 2004 față de 2000 și de 4,2 ori a fluxurilor bănești spre străinătate, mai ales în anul 2004 când au crescut de 2,4 ori față de anul anterior.

Finanțarea deficitului de cont curent s-a realizat în principal din **investiții străine directe**.

- ponderi în PIB -

	2000	2001	2002	2003	2004
Deficitul contului curent	-6,0	-2,9	-2,6	-2,2	-4,2
Investițiile străine directe	5,7	3,1	2,0	1,9	2,2
Datoria externă brută	39,7	37,4	41,7	48,5	42,9
Deficitul bugetului consolidat	-0,7	-3,9	-3,6	-4,5	-4,8
Sector privat	-5,3	1,0	0,9	2,3	0,6

Dacă în anul 2000 deficitul guvernamental reprezenta doar 12% din deficitul de cont curent, în anii următori sectorul privat a înregistrat excedente, contribuția la deficitul extern revenind în exclusivitate sectorului guvernamental.

Ungaria

În întreaga perioadă ponderea **deficitului de cont curent** în PIB a fost deosebit de mare. După ce în anul 2000 aceasta era de -8,5%, în anii următori s-a redus puțin, pentru ca în anii 2003 și 2004 să urce din nou la aproape -9,0%.

În anul 2004, nivelul deficitului de cont curent a fost de 2,2 ori mai mare decât în 2000, cu toate că în anul 2001 a înregistrat o scădere importantă (-20%).

- mil. USD -

	2000	2001	2002	2003	2004
Cont curent	-4004	-3205	-4694	-7211	-8820
Bunuri					
Export	28762	31080	34792	43475	55368
Import	31675	33318	36911	46753	58290
Sold	-2913	-2238	-2119	-3278	-2922
Servicii					
Credit	5901	7029	7417	8693	10093
Debit	4775	5550	6849	9116	10121
Sold	1126	1479	568	-423	-28
Venituri					
Credit	1165	1302	1236	1376	1294
Debit	3740	4152	4870	5552	7424
Sold	-2575	-2850	-3634	-4176	-6130
Transferuri					
Credit	674	781	1070	1282	1646
Debit	316	377	579	616	1386
Sold	358	404	491	666	260

Un impact major asupra soldului contului curent l-a avut deficitul **balanței veniturilor**, care a crescut de 2,4 ori în perioada analizată. Nivelul înregistrat de soldul balanței veniturilor a fost în creștere an de an, ponderea acestuia în deficitul contului curent oscilând între un minim de 58% (anul 2003) și un maxim de 89% (anul 2001). Această evoluție se datorează probabil, atât repatrierii de către nerezidenți a veniturilor din investiții directe și de portofoliu, cât și amplificării plăților de dobânzi aferente împrumuturilor pe termen mediu și lung. Majorarea deficitului balanței veniturilor s-a datorat sporirii cu numai 11% a încasărilor și dublării plăților.

De asemenea, soldul **balanței comerciale** a contribuit la formarea deficitului de cont curent dar cu intensitate mai redusă decât balanța veniturilor. Creșterile de exporturi și importuri au avut evoluții foarte apropiate (1,9 ori și respectiv 1,8 ori) determinând deficite comerciale, practic identice în anii 2000 și 2004, dar cu ponderi în deficitul de cont curent în permanentă reducere, de la circa 73% în 2000 la circa 33% în 2004.

Balanța serviciilor a avut până în 2002 o contribuție pozitivă, de compensare a deficitelor cumulate ale balanțelor comerciale și de venituri. În primii 2 ani, excedentul balanței serviciilor a fost de 1,1 mld.dolari și respectiv de 1,5 mld.dolari, în scădere puternică în anul 2002 (0,6 mld.dolari) iar în ultimii ani soldul a devenit deficitar, contribuind la creșterea deficitului de cont curent.

Singura balanță, care prin soldul său excedentar, a compensat deficitale celorlalte balanțe componente în întreaga perioadă observată este **balanța transferurilor curente**. În anul 2004 față de 2000, intrările se majorează de 2,4 ori, în timp ce ieșirile cresc de 4,4 ori. Comparativ cu anul 2003 creditul s-a mărit cu 28,4% iar debitul a sporit de 2,2 ori. În aceste condiții, după o creștere permanentă a excedentului până în 2003, în anul 2004 excedentul s-a redus substanțial, iar gradul de compensare scade de la 12,6% în anul 2001 la 2,9%.

Investițiile străine directe au finanțat integral deficitul de cont curent numai într-un singur an (2001). În ultimii ani (2003, 2004) ponderea deficitului de cont curent în PIB a fost relativ aceeași, respectiv 8,8%, iar cea a investițiilor străine directe s-a situat la 1,1% și respectiv 3,7%.

În perioada analizată, atât sectorul guvernamental, cât și cel privat au înregistrat deficite externe contribuind în proporții diferite la formarea deficitului de cont curent, cu excepția anului 2002, când sectorul privat a avut un excedent de resurse față de cheltuieli.

- ponderi în PIB -

	2000	2001	2002	2003	2004
Deficitul contului curent	-8,5	-6,1	-7,1	-8,7	-8,8
Investițiile străine directe	4,6	6,9	4,0	1,1	3,7
Datoria externă brută	66,1	62,6	55,3	67,3	69,2
Deficitul bugetului consolidat	-3,0	-3,7	-8,5	-6,2	-4,5
Sector privat	-5,6	-2,5	1,4	-2,7	-4,4

În aceste condiții, datoria externă brută în PIB s-a majorat de la 55,3% în anul 2002 la 69,2% în 2004.

Câteva **concluzii** pot fi extrase din prezentarea evoluției contului curent și a capitolelor componente:

- Dintre cele trei țări analizate doar Polonia a înregistrat o permanentă reducere a **deficitului de cont curent**. Republica Cehă, după ce în perioada 2000-2003 a avut o creștere de deficit, în anul 2004 acesta s-a

diminuat. Ungaria, în întreaga perioadă de analiză, a înregistrat deficite foarte mari.

- În Polonia deficitul de cont curent a fost alimentat preponderent de soldul negativ al bunurilor și de deficitul balanței veniturilor. În Ungaria influența determinantă asupra deficitului de cont curent a avut-o balanța veniturilor. În Republica Cehă în primii doi ani ai intervalului, balanța comercială a contribuit la majorarea deficitului de cont curent, în următorii ani contribuția majoritară revenindu-i deficitului balanței veniturilor.
- **Balanța serviciilor** înregistrează, în perioada analizată, excedente în toate țările cu excepția Ungariei care în anii 2003 și 2004 a înregistrat deficite.

Totuși se remarcă o reducere, cu intensități diferite pe țări, a contribuției compensatorii a fluxurilor serviciilor asupra deficitului de cont curent.

- Singurul capitol care compensează, în toate țările și în toți anii, deficitul de cont curent este **balanța transferurilor curente**.

Cea mai reprezentativă creștere a transferurilor curente nete s-a înregistrat în Polonia de la 2380 mil.euro în anul 2000 la 5662 mil.euro în 2004. Același fenomen s-a manifestat și în cazul Cehiei și Ungariei dar cu o amplitudine mai redusă.

Evoluția celor trei țări, care în perioada analizată erau în tranziție, sugerează impactul pozitiv în restructurarea aparatului productiv al investițiilor străine directe.

În acest fel se atenuază influența negativă a balanței comerciale asupra deficitului de cont curent, conducând în timp la creșterea permanentă a ieșirilor de valută din postul „venituri” în care se înregistrează sumele în valută aferente veniturilor obținute în urma investițiilor directe efectuate, investiții de portofoliu, precum și alte investiții de capital/venituri din dobânzi.